

MIQUEL DURAN

Rectificació en l'afer lingüístic?

L'Obra Cultural Balear (OCB) ha presentat un requeriment a la ministra d'Educació i Cultura, Pilar del Castillo, perquè rectifiqui les seves declaracions en què negava i minimitzava la persecució històrica que s'ha produït "de les llengües diferents del castellà". La ministra, cinc dies més tard, demanà disculpes però no rectificà, per més que s'havia atacat una veritat històrica elemental. I, per si això no fos prou, hauria de reconèixer l'autoria del famós discurs reial.

Responsabilitat, tot plegat, de qui?

L'absència de líders d'opinió capaços d'escollir, entre el diluvi de missatges, els que podien interessar els sectors diferenciats del públic, ha fet créixer la distorsió: no es pot ser indiferent a les diferències si no es vol falsejar l'anàlisi. L'estat sempre ha tingut pressa, i ara en torna a tenir, amb els recursos de la informació. Però, com que ara hi ha un règim parlamentari que eximeix de responsabilitat política el cap de l'estat, es pot plantejar la qüestió de si determinada afirmació s'ha produït pensant en la campanya electoral d'Euskadi, amb la qual cosa aquesta utilització potser s'acosta a l'abús de poder. En una paraula, que la ministra es banyi es pot comprendre, però que comprometi la primera instància de l'estat, fa que l'opinió s'ho pensi...

En el preàmbul de la Constitució no sols es vol garantir la convivència democràtica, sinó protegir tots els pobles d'Espanya, llengües i institucions incloses. En l'article 56, d'altra banda, s'atribueix al rei arbitrar i moderar el funcionament regular de les institucions. L'article 64 diu expressament que "els actes del rei han de ser ratificats pel president del Govern i, si no, pels ministres competents", cosa que deixa ben palès que "dels actes del rei n'és responsable la persona que els ratifiqui". Es a dir que, com queda recollit en l'article 56, "la

persona del rei és inviolable i no està sotmesa a responsabilitat". El rei sols pot nomenar i separar lliurement els membres de la seva Casa Militar i Civil, d'acord amb l'article 65.2. Aleshores, què es pretenia amb el discurs reial: oferir una informació típicament descendent, amb totes les aparences d'objectivitat? O sols una informació retòrica, que ja en tenia prou amb les característiques d'amplitud i difusió...?

Es poden crear imatges veritables, però amb la condició que el destí ultrapassi els sentiments ocasionals. I tota comunicació traveja amb un problema tècnic, que és la utilització de recursos sociològics, psicològics i lingüístics, perquè sovint sols es fa el que es vol, però, d'altres vegades, només el que es pot... Per favor, ens mereixem un màxim de transparència davant tanta improvisació! Tal volta seria útil que en certs palaus posassin a funcionar un *bureau d'esprit* que s'ocupàs de l'opinió: cal informar sobre molts d'aspectes i explicar-los amb la imparcialitat que el ciutadà desitja, fart de demagògies exhaustives.

Sols si la informació que s'ofereix respon a la veritat és possible aconseguir un corrent d'entesa amb els qui la reben. La suspicàcia neix quan algú s'adona que des del poder es produeix informació, perquè se sap que és probable que els qui l'exerceixen no l'atorgarien per pròpia voluntat. Aleshores, s'ha de responsabilitzar la ignorància o l'apatia? Caldria més aviat parlar d'incomprensió, atès que, en el sistema competitiu en què ens trobam, els antagonismes causats per valors distints són part important del sistema mateix. Sabíem que les institucions sempre van per darrere de les innovacions, però no ens imaginàvem que fos tant. I no ens havia passat pel cap que no es tingués consciència que, de les comunicacions de tipus doctrinari i palesament partidistes, només

se'n pot esperar que provoquin el rebuig de la societat, amb la qual cosa es fa summament urgent la diferenciació de les tècniques de propaganda. El fenomen és molt senzill: com que transmetre missatges adequats no és gens fàcil, s'ha donat un procés propagandístic i, per si això no era suficient, s'hi han fet advertències afegides. En aquestes circumstàncies, la primera reacció ha codificat que els profans han volgut esmenar-li la plana a l'expert..., cosa que constitueix un dels grans despropòsits de la nostra civilització. Als ciutadans cal dir-los què és el que es fa, per què i assabentar-los de les conseqüències. És a dir, informar és qualsevol cosa menys afirmar. Es pot potenciar una causa justa, però no és lícit faltar a la veritat. I, tornant a la Constitució, l'article 62, estableix que el rei "ha de ser informat dels assumptes d'estat..." Ens preguntem si pronunciar-se sobre la llengua no ho és, una qüestió d'estat. Així mateix, aquest article especifica que el rei té l'alt patronat de les acadèmies, i aquí no sols cal preguntar per què la de la llengua de Madrid ha tingut tan poca xerxa en aquesta ocasió, sinó també per què no s'ha tingut en compte que hi ha altres acadèmies a les comunitats autònomes, per exemple, l'Institut d'Estudis Catalans.

Així doncs, el que preocupa d'aquest afer és la intencionalitat endevinada darrere les declaracions, perquè s'ha provat que, en general, sols es percep allò que es vol percebre; sols es llegeix o s'escolta allò que confirma o sembla confirmar els punts de vista propis. De la mateixa manera que s'evita, de manera deliberada o inconscient, allò que es contraria a l'opinió que es manté. Rectificar? No hi ha pitjor sord que el qui no vol escoltar.

*Catedràtic d'Història Contemporània
de la Universitat de les Illes Balears*